

Mette Bocks grundlovstale

Taler

Mette Bock
Sognepræst

Dato

5. juni 2022

Sted

Skibelund Krat

Her står vi så. På historisk grund - for vi kan ikke andet. Skibelund Krat emmer af ånd, og selvom det er pinsedag, dagen for helligåndens komme, er det ikke blot helligånd, men også den historiske ånd vi mærker på dette sted.

Her, på grænsen mellem det danske og det tyske, mellem friheden og bundetheden, mødtes tusinder af mennesker hvert år på grundlovsdag i den tunge periode mellem 1864 og 1920.

Fællesskabet, bundet sammen af historie, sprog og kultur, var dét, der bar igennem, så danskheden overlevede i de næsten 60 år der gik, før Nordslesvig officielt igen blev til Sønderjylland i 1920. Båret af en folkeafstemning baseret på den amerikanske præsident Woodrow Wilsons grundtanke om folkenes selvbestemmelsesret.

Folkenes selvbestemmelsesret.

Det begreb kan man tillægge mange betydninger. I perioden op til vedtagelsen af den danske grundlov i 1849 betød selvbestemmelsesret overgang til en ny tid, hvor samfundet ikke skulle ledes af en enevældig konge, men af et folketing valgt af folket.

Det politiske røre i 1848 handlede ikke bare om nationale følelser og modsætninger omkring Slesvig og helstaten; det handlede også om en bølge af borgerkrav, der rundt omkring i Europa satte nye sociale og politiske krav på dagsordenen.

Diskussionerne var lange og mange – for var folket nu oplyst nok til at kunne forvalte det store ansvar for at vælge dem, der skulle lede folket. For slet ikke at tale med om dem, der så blev valgt. Hvor kloge var de? Og hvilke motiver kunne

de ikke lade sig lede af?

En af de bekymrede var Grundtvig, der jo selv sag i den grundlovgivende forsamling. Han var især optaget af frihedsrettighederne : ytringsfrihed, forsamlings-frihed og foreningsfriheden; hertil kom den enkelte borgers personlige frihed og boligens ukrænkelighed og beskyttelse af ejendomsretten.

Grundtvig var faktisk så bekymret, at det endte med at han ikke stemte for grundloven. Han stemte heller ikke imod, han undlod at stemme. Det er jo også en måde at bruge sin tildelte stemmeret på, det så vi forleden til folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet.

Ved grundlovens indførelse fik cirka 15 % af befolkningen stemmeret, hvilket i datidens verden var yderst demokratisk i betragtning af den udbredte mistillid til den jævne befolknings politiske dømmekraft.

Med grundloven blev Danmark et konstitutionelt monarki med en tredeling af magten og en sikring af en række borgerlige frihedsrettigheder.

Grundtvig hilste frihedsrettighederne velkommen. Til gengæld lagde han de følgende år mange kræfter i folkeoplysningen, som jo også har stærke traditioner her på egnen med Askov Højskole som stolt omdrejningspunkt.

Grundtvig var til gengæld skeptisk overfor en for stærk statsmagt, også selvom den var folkevalgt. Allerede i 1850 skriver han et sted, at han meget stærkt vil advare mod at vi i det nye folkestyre udvikler en "Statskirke, et tvungent skolevæsen, laugsvæsen og fattigvæsen, en meget for talrig og begunstiget embedsstand, en i længden utålelig Krigsstand – og i det hele taget et tomt og dødt Stats-begreb, der næsten har opslugt de levende folkebegreb".

Her ser vi Grundtvigs stærke opmærksom på, at det er folket der bærer i et levende folkestyre. Og skal folket bære, er friheden afgørende.

At folket kan bære viste sig jo blandt andet på de mange grundlovmøder her i Skibelund Krat i den tunge tid mellem 1964 og 1920. Her blev der ikke talt partipolitik, men om historien, de nationale modsætninger, bundetheden i Nordslesvig, sproget og fællesskabet. Alt der, der binder os sammen.

Men de drømte lang, her i Skibelund Krat og havde modet og viljen til at holde fast. De drømte om, at Sønderjylland skulle tilbage til Danmark. Tilbage til friheden og frihedsrettighederne, hvor sindelaget ikke skulle kontrolleres.

For mig er det grundlovsdag hver dag. Grundloven er ikke blot et museumsstykke. Den ligger bag os, vi står på den som et samfundsfundament – og den er i den grad en stadigt aktuel kritiker af aktuel lovgivning – og konkrete politiske handlinger. Tænk på adskillelsen af Inge flygtningepar, tænkt på minksagen og tænk på hele sagen om eventuelle læk af statshemmeligheder. Grundloven puster os fortsat i nakken.

Grundloven er derfor ikke blot jura. Den er også en normativ ledestjerne, fordi den bygger på et syn på mennesker og samfund, som fortsat skal værnes og udvikles.

Frihedsrettighederne det fundamentale i grundloven. Det er paragraffer, der tildeler borgerne frihedsrettigheder: ytringsfrihed, religionsfrihed, politisk uafhængighed, forsamlingsfrihed og foreningsfrihed.

Aktuelt trues frihedsrettighederne af Putins angreb på Ukraine og af ekstremistiske fundamentalister - men ormen gnaver også indefra!

Vi lever på godt og ondt i en tid med folkevandringer, kulturmøder og trosmøder. Det ligger dybt i os, at vi bedst kan lide at være sammen med nogen, der ligner os selv. Men mennesker er forskellige.

I det dårlige kulturmøde bekriger vi hinanden - i det gode kulturmøde beriger vi hinanden. Men vigtigst af alt er den liberale, frisindede grundværdi, at man skal se det enkelte menneske! Vi skal aldrig kollektivisere, for så går det galt. Og vi skal aldrig feje det, vi opfatter som farligt ind under gulvtæppet, for så udvikler det sig eksplosivt.

Demokratiet er skrøbeligt. Det bliver aldrig bedre, end vi gør det til. Putin, Trump, Brexit, den politiske populisme, krigen i Ukraine. Hertil kommer politikernes ønske om at styre vores liv fra vugge til grav. Og måske også styre – ikke blot hvad vi må gøre, men også hvad vi må sige og have af holdninger i vort eget sind.

På Christiansborg vil regeringen ved lov stille krav om oversættelse af prædikener, der ikke holdes på dansk. Visse partier foreslår, at muslimer ikke skal kunne opnå statsborgerskab. Og nogle ønsker helt konkret gennem en personlig samtale at efterprøve nytilkomnes sindelag før de kan opnå statsborgerskab.

Baggrunden er muligvis forståelig. Men det giver historiske associationer til en anden tid, hvor man også bedrev sindelagskontrol. Her skal vi være opmærksomme og holde fast i ikke blot ord, men også ånden i den danske grundlov.

Der er nok at tage fat på. Der er noget, der truer i tiden. Men der er også meget at glæde sig over. Vi lever i et af de mest solide demokratier i verden. Vi bygger fortsat folkestyret på tilliden til, at mennesker kan tage ansvar og at de unge, der får stemmeret, vil sætte sig ind i tingene når de skal hen og stemme. Vi eksaminerer dem heldigvis ikke på forhånd.

Så folkestyret i Danmark står fortsat stærkt, trods trusler, politisk kortsynethed og sten på vejen.

Men vi skal huske, at Demokratiet kun er så godt, som vi gør det til. Vi skal fastholde grundlovens intention og ånd. Huske på, at åndsfrihed og kultur er rundet af grundlovens intentioner og har været med at forme et land, hvor vi ikke går i takt, men i flok. Det er fællesskaberne, der har båret - med respekt for det enkelte menneskes egen værdi.

I en individualiseret tid, som den vi lever i i dag, er der opstået en sult efter nye fællesskaber. Ja, fællesskaber – og det er noget andet end den sammenhængskraft, som mange politikere tror, man kan tvinge igennem. Fællesskaber bygger på frivillighed, myndighed og engagement. Det kan kun borgerne folde sig ud, heri Grundtvig ret. Politikernes opgave at skabe rammer. At lede landet. Ikke at detailstyre og ikke at diskriminere.

På det politiske niveau er de politiske blokke i opløsning og alle partier kløves i disse år i værdispørgsmålene. Det er ikke kun dårligt, det er et sundhedstegn, der kan bringe nyt liv i demokratiet - medmindre det bekæmpes med tvang, ekskursioner og fratagelse af f.eks. ordførerskaber. Frihedstrang kan ikke holdes nede og det er godt. For hvem gider lade sig vælge hvis man bare er stemmekvæg.

Vi skal rejse os af stolene og kæmpe for de værdier, vi har bygget de liberale demokratier på. Vi skal ikke blive et lille, lukket nationalistisk land, der vender ryggen til verden ved at kollektivisere, ved at sætte muslimer på een fælles standard og folk fra visse lande på een standard eller begynde at censurere prædikener i andre trossamfund.

Vi skal se det enkelte menneske og bedømme dette menneskes handlinger. Holdninger skal vi derimod ikke kontrollere, men kritisere og diskutere. Hvis Danmark ikke havde været en søfartsnation, ville vi fortsat leve som i stenalderen. Vi har ladet os inspirere. Af Luther, af de liberale filosoffer, af grundloven, af fremsynede politikere – og af de fællesskaber, som befolkningen har levet i undervejs.

Så ansvaret for folkestyrets fremtid er delt. Mellem et folk, der skal påtage sig et ansvar. Folkevalgte, der ikke skal forfalde til populisme - og medier, der ikke skal forfalde til underholdning, men lade demokratiet folde sig ud. Ikke kun når det er grimt, men også når det er smukt.

Lad grundloven være en ledestjerne og et pejlepunkt. På Christiansborg – og i det liv, vi lever overalt i vores dejlige land.

Glædelig grundlovsdag!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mette-bocks-grundlovstale-2022>